

A NOSA TERRA

BOLETIN DECENAL

Idearium da Irmandade da Fala en Galicia e nas colonias galegas d'América e Portugal

PREZOS DE SUSCRIZON

Na Cruña ó mes, 40 cts.
Coste d'un núm. 15 »

Fora, trimestre, 1'50 pts.
América, id. 2 »

Pagos adelantados

Redacción e Administración: PASEIO MÉNDEZ NÚÑEZ (Irmandade da Fala)

Número 87

A CRUÑA 25 DE ABRIL DE 1919

○ REXURDIR DO TEATRO GALEGO

Inaugurazón do noso Conservatorio

Estrenouse "A mán de Santiña"

A presentación ó público dos alumnos do "Conservatorio Nacional de Arte Galego", constitúe un verdadeiro éxito. E isto prodúcenos unha fonda lección. O director da selección de Decramación don Fernando Osorio pode estar satisfeito. Poden estar satisfeitos tamen os que sinten o galeguismo e queren un arte da Terra, enxebre e grande.

Os xornas dixeron xa canto convlíaa respecto á solemnidade literario-artística do día 22 pasado.

O discurso de presentación do primeiro conselleiro da "Irmandade", Lois Pena Novo foi moi gabado por cantos o escollaron. Falou elocuentemente sobre os nosos valores artísticos e sobre a transcendencia de axudar ó desenvolvemento do propio arte.

O pasatempo portugués de Marcelino Mezquita "Unha anécdota", dou ocasión para que se decatara o público de que no teatro lusitano hai autores notables, dignos de se ollaren con interese pol-os galegos e tamén para que as grandes facultades do xoven e gran actor don Fernando Osorio poid-ran amostrarse claramente. Osorio é un actor de carácter notabilísimo e así o apreciou o público aprauidando con entusiasmo.

O estreno de "A mán de Santiña", foi a consagración do idioma galego; a demostración de que o noso doce e rico idioma sirve e axéitase para espresare as delicadezas do sentimento e os matices de dicción máis finos e sotiles.

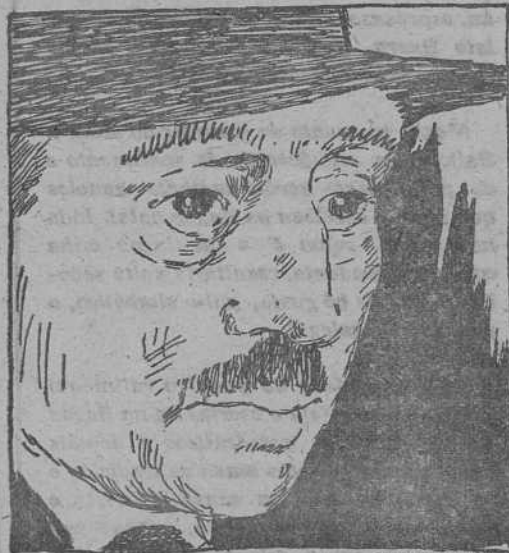
Esta fermosa farsada en dous pasos do xenial poeta da Raza, Ramón Cabanillas, sinala o camiño reuto para o triunfo do noso teatro nacional. "A mán de Santiña", man branca e pequeniña, man milagreira de seu pol-a graña do arte, será coma heraldo no pórtico cheo de luz, de cores e soidos, pol-o que os novos escritores galegos teñen que entrar ó templo da beleza que leve a doce língoa patria por cimento.

O mestre Braga, iste músico inspirado que tantas cousas leva feitas, compuxo para o prólogo da farsada de Cabanillas un recital galeguismo que conquireu moitas e xustas loubas.

E qué d'oir dos alumnos do "Conservatorio"? As distintas e fermosas señoritas que interpretaron os personaxes femininos de "A mán de Santiña", demostraron sere madeira d'artistas notables. O mesmo a protagonista, que no seu difícil papel de nena inexéna estivo encantadora, que a que facía de *Marirrosá* elegante e apaixonada—e a que se chamou *Rosario* na escea—tan bonita coma un caravel—e a que caracterizada de vella enferma, de *Misia Maçoela*, dou a impresión desexada pol-o autor,

todas, vistindo, ademais, con moito gusto' compuxeron un cadro cheo de beleza e arte'

E os actores foron dignos das actrices. Lois Lafuente, arrogante e dono d'urha voz admirablemente timbrada, fixo un *don Salvador* que era espello de fidalguía; *Edreia*, compuxo un *Ricardo* ben entendido; *Xarardo Roel*, un *Alcalde*, que era a verdá mesma; *Victor Casas*, un *criado do Pazo*, moi en papel, e o románti-

Ramón Cabanillas

co tipo de *don Pedro*—deixámol-o mestre para o derradeiro—tivo no director do "Conservatorio", don Fernando Osorio, unha plasticación notabilísima.

Merecen seren lembrados con agralimos todos estes rapaces e señoritas que terán o seu premio mellor cando impregnada "A mán de Santiña", vexan os seus nomes, para rós tan queridos, vivindo no reparto da fermosa obra.

Camilo Diaz, noso irmán honorario, foi o gran pintor esceográfico de sempre. As dúas decoracións que perleza a farsada, fixos con tanto amore, que daban impresión da mesma realidade. Dúas obras d'arte esceográfico que foron e han sere inda máis gabadas.

Ramón Cabanillas, recibiu moitas felicitacións có motivo do seu estreno. E sígueas recibindo aínda. De todol-os literatos e artistas

de soa, da nosa Terra, entre elas unha moi querendosa do marqués de Figueiroa, e outra de Rey Soto.

O ilustre autor de "Vento mareiro", coma disculpa de non asistir á representación de "A mán de Santiña", na Cruña, mandou a seguinte carta ó Sr. Villar Ponte:

"Meu irmán querido:

A carta vosa e unha de Castelao, que me chegaron xuntas esta mañán, puxéronme a morte: alá se meteron peito adentro rachando todo o que atoparon por dicnte.

¡Non estarèi con vosco! Con vosco que sodes para min máis que o trunfo ou a caída e que estodes para min máis alá das risas e das bágoas porque sodes a miña Terra! ¡Como serán de fortes e trabadas estas cordas que me atan que fai vintaoito días que non me foi dado darlle un bico ós meus fillos! ¡Non pode ser! Inda non fai unha hora que Palacios e eu estivemos dandolle voltas ó caso e non saímos do atranco. Mañán teño que pasalo día en Vigo. Si o teléfono volve o seu, pedirèi unha conversa contigo.

A's señoritas Carmela Meléndrez, Loisíña Castelo, Esther Carballo e a outra Carmiña, a Osorio, a Roel, Edreira, Lafuente, Casas e Varela, a todos dilles que quedo de xoellos pedíndolles perdón. ¡Eu creio que si chamades pol-o autor pode saír Carballa! ¡Coido que antr-a sua cara e a miña hai menos que de Cambados a Sanxenxo!

Ademais teño que contarche que eu son pouco home para darlle cara á xente n-eses casos. Si foran de temer unhas pedradas, ten por certo que me teríades diante, onde cairan máis a miúdo: ti me verás o día da revolta!

Si me tomades a mal a cousa, abofè que non seredes xustos. Non perderèi hora en traballar todo o que poido e conto que non tardarèi moito tempo en levarche e en lerche unha obríña que poida que se chame "O señor Abade ten mal xenio..."

Perdón! Cen veces perdón! E crèdeme que, con todo, si tivera xeito d-elo con vós outros estaría anque tivera que poñel-o co razón do revés.

Voso, sempre voso,

R. CABANILLAS.

¡Terra a nosa!,

Como se ve, Cabanillas animado pol-a sua primeira produción teatral, prepara outras. O notable literato Porto Rey, autor da conecida novela "Fermosinda", xa ten entregado ó "Conservatorio", outra obra orixinal. Quintanilla, Taibo e López Abente ofécennas tamén. E hasta o xenial Castelao, esta grola que é unha das mais lexítimas da nosa Terra, móstrase animado a facer un ensaio que de levalo á realidade resultaría cousa trascendente. El tan artista, tan observador, home tan enxebre e de gusto tan depurado, pódese asegurar que, de levar ás coartillas os seus pensamentos, triunfaría no empeño.

Castelao, a quen lle debe un homenaxe d'eterna gratitude a Galicia Intelectual, asistiu ó estreno de "A man de Santfía", na compañía d'un irmán do autor.

Demostrou unha vez mais ser o apóstol acceso dos nosos valores artísticos.

* * *

"A man de Santfía", tivo cinco representacións seguidas na Cruña.

Isto non se recorda que acontecera endexa-mais con ningunha obra de teatro na nosa Terra.

* * *

Vede agora a autocrítica que Cabanillas fixo d'"A man de Santfía":

"A farsada quere ser un anaco de vida que topél o pé da porta.

Santfía vive, e Dios daralle, para ben de todos os que nos enche do rayolas de sol de primaveira, moitos anos de vida doce e axel-tada.

Santfía ten un librillo de tapas de carey e broche de prata que leva a mlsa os días de festa e no que reza, ó saltar do leito, de xoel-llos diante de unha Nosa Señora de talla fina, as oracións da mañán.

Marca da folla na que escomezan as pre-garlas mañeiras, e un papelillo no que unha man que acarfióna de pequenía e un corazón que adouraa como filla, esquirbriron, outrora, estas líñas de benquerer:

Non pldo que sejas santa;
chégame que sejas boa;
aguda que firas, nou;
e, menos, mosquiza-morta.

Os probes, pan e queutura;
os nenos, bicos e rosas,
os vellos, brazo e consolo;
a todos, alma ridora.

Elrexa, toda a que queiras
sin esquencer que na chouza
hal que vixial-a cocfía
e que remenda-a roupa.

Musica e canto, un pouquillo
é condición que namora
e compre ser cantareira
sin chegar a cantadora.

Amores, pra unha mocfía
son o choyo de mais conta:
¡alma! ¡vidal! ¡corazón!
...o demais e pouca cousa.

Non é perciso ser santa:
¡que sejas galega abonda!

Santfía lémbrese total-as mañáns das ver-bas copleiras e a elas axústa os seus días de vixre san e xeitosa.

Santfía e os seus falan galego. O que a leva o taboado non pensou mais que en amos-trar como é de mol e milagreira ó man das nosas mocfías, o tesouro de dozura que gar-dan no corazón e canto ten de soave, de gar-mosa, en belzos de muller, a nosa fala meiga..

¡Lingoa imortal que agárdalo sopro do xenio para deitare unha forte cultura que te liberte da escravitude: no teu seo xermola, latexante e trunfal, o segredo da redenzón galega!

Lingoa meiga, lingoa doce, lingoa musical, lingoa do noso traballo, lingoa na que se teñen augurado tódal-as nosas libertades, lingoa universalizadora do noso lirismo, lingoa na que faloron d'amore a nobreza e a fidalguía medioeval, lingoa de reises e poetas na que pediu o Rei Sabio que lle cantaran ó morrer os seus amigos trovadores... ¡mália do artista galego que non che reverencie con fervente agarimo!

No provenzal—un dialeuto—escribiuse o poema mais universalizado e fermoso que Francia dou o mundo. No catalán se fixeron as obras de teatro e de cencia que mais se teñen loubado no estranxeiro. En lingoa irmá e somellante á nosa, na lusitana, froleceu unha literatura que s'ergue por riba de tódal-as ibéricas. ¡A l-alma de cada povo está na lingoa de seu!

O Arte é expresión. Non pode ter arte propio, nin alma de seu, un povo qu'esquecendo a fala patria, froito da Natureza, exprésase n' unha fala allea. Povo que isto fixera, ficaría condenado a eterna inferioridá reconecida por él mesmo.

N'este momento do resurdir do amor a Galicia, os aristócratas do sentimento e do pensamento serán somente aqueles que falan e escriben na lingoa natal. Inda non sendo—coma é—o da lingoa unha cousa trascendente, resultaría xeito señorial, xeito de bó gusto, pol-o simbólico, o emprego do galego.

Tod'a mocidade de positivo vallmento da nosa Terra, fala e escribe xa na lingoa patria. Artistas, catedráticos e demais homes cultos. Cantos aman as tradicións e os costumes d' un senso futurista e novecentista, cantos saben, porque son conscentes, que a diferención é nai das culturas que queren universalizárense. Cantos desean escribir con sangue: con sangue do espírito.

Os señores espirituais terán de seren sempre éstes: os que aman o intento puro. Porque os que non ven da vida senon os éisitos materiais, resultan escravos con alma de Sanchos.

ADEVERTENZA

Podemos en conocimiento dos nosos lectores, i-en xeral de todol-os que se intresan pol-a causa galeguista, que na nosa adiministración háchase á venda—pol-o prezo d'un real—un folletino do distinto e culto correligionario ourensano señor Arturo Nogueira, nomeado có suxestivo e atraente título de «Parolas sobre a propiedá». D'el ocuparémonos na sección «Follas novas» do próisimo número.

¡¡RENOVAZÓN!!

Fai poucas datas que fixeron a sua presentazón no taboado do «Gran Guiñol», político-español unhos cantos persoaxes que, aínda que os que os dirixen están acostumados xa a esta crase de espectáculos e n'outras épocas foron admirados por algús dos qu'asistiron as suas comedias, debutaron por esta vez, con tan pouca sorte, que todo o público está disposto a asubialos. Digo todo, apartando a aqueles que, incapaces de comprendere nin de sentire un ideal, non poden pasar de adourar un ídolo, algunha causa ficticia, sin espiritualidade e que, pol-o mesmo, forzosamente ten que morrer con eles.

A farsada sigue. Cando escomezaban a chegar até nós ars renovadores, que aínda que muy débilmente, faguian-os pensar n-un troque que non tardaría en sentirse devolvendo ós pobos ibéricos aqueles dereitos que tanto tempo fai lle veñen sendo detentados por obra eisclusiva d'unha hexemonía vergoñosa e d'un réximen de castas noxento, ollamos, abraídos, como se dá un pulo pra atrais, gobernando novamente os políticos de sempre, funestos e fracasados...

Deixémolos que sigan desgobernando, que eu penso que eisi chegaremos mais preto ó conqwerimento do noso ideal; pois tantas tolerias siguen facendo os labercos e con tan pouca fortuna, que as concencias dos homes honrados están despertando e as suas vountades dispóndose a dar remate d'unha vez pra sempre a todol-os procedimentos que deron marxen á nosa decadencia.

J. SARMIENTO

COMENTARIO D'ACTUALIDADE

O único camfio

Molto se leva repetido que a bárbara guerra europala foi unha guerra de redenzón, algo eisi como unha suprema loita pol-a liberdade das nazonalidades asoballadas. E a forza de repetilo e a forza de ouvílo, foron moitos os que tal creron. O tópicu callou, tomou corpo. E si ben é certo que algunhas nazonalidades atoparon na contenda a sua liberazón, tam-pouco é menos certo que aínda son moitos os pobos que ximen baixo a férula ominosa d'unha allea tutela. Pra que o mundo poida ollarse integrado totalmente por nazonalidades libres, sin pobos asoballados nin asoballado-res, falla moito camfio que recorrer. E iste camfio non terá de ser, certamente, o que a conferencia da Paz empredeu. Os sentimentos da xustiza e da equidade díriase que ficaron esquecidos n-ela. Y-eisi, antramentras que se liquidan os preitos nazonalistas que tíñan ou gardaban relación cós vencidos, fican esmo-

recidos, gardados co pecho do esquecemento vountario—o pior dos esquecimentos—aqueles preitos nazionalistas que, directamente, afectan ós pobos vencedores. Unha vez máis volta a practicárase aquel dito ten cheo d'esaltitude e tan real de *xustiza e non pol-a miña cosa*. ¿Qué outra cousa son ou representan, snón, as derradeiras rebeldías do nazionalismo exipcio e indio? A mesma attitude do pobo filipino demandando urxentemente a súa independencia e proclamándose maior d'idade ¿non confirma rigorosamente a existencia de nacionalidades asoballadas coas que pra nada se conta n'ista hora que a diplomacia ó uso pertende faguernos pasar por solemne?

Indubidablemente, houbo momentos nos que, por moitos, se puido crer n' unha paz de liquidazón de imperialismos e de amafío de vellias y enredadoras custións territoriaes. A equitativa fórmula do pacifismo que a ideoloxía dos nazionalistas preconiza como única que pode levar a un estado de verdadeira paz; aquela cula síntesis conténse n'unhas verbas que o dramaturgo catalán Guimerá põe nos belzos dun persoaxe seu faguéndolle decir «cada pobo ás súas fronteiras»; ista fórmula, n'unha verba, pareceu que iba a ter a súa consagración definitiva, e por ende que iba a determinar o comenzo da verdadeira paz, da única paz, cando a voz do persidente norteamericano, dominando o estroncio das bocas de fogo, fixo surxir a esperanza d'un arreglo mundial no que tan solo puidera tomar parte o bon desexo, a transición e a mútua toleranza, unha viva arela d'equidade e xustiza, e como presidindo todo, o sentimento da fraternidade universal desarrolado de súpeto traís a horriovel matanza. Pro todo pasou. Aquel dito tan corrente de que o inferno se hacha empedrado de boas intenzóns ficou desmostrado unha vez máis. Os xenerosos intentos wilsonianos paseuñamente foron perdendo aquilo que tíñan de mellores. E a vella diplomacia cumpreu as mil maravelas o seu cometido de desvirtualos completamente. Como de cote, os insanos apetitos, as baixas cobizas, os nocentos afans imperialistas son as *virtudes* hoxe postas en xogo pra decidir e resolver a liquidazón do conflito máis barbaramente enorme que rexistra a Historia.

Todas as esperanzas dos inxenios que agardaban co término da guerra a iniciación d'unha era de paz, dificilmente crebale, poden ficar arrincoadas en espera de mellores tempos. Os autuaes no serán aínda, de ningún xeito, os agardados. A conferencia da paz, que ten d'arregrare todo os preitos que a finada guerra deixou pendentes, nasceu con un defeito de orixen. Os homes que a integran son aqueles mesmos que coas súas intrigas e habilidades donaron orixen ós múltiples conflitos internazonaes que víñeron precedendo á lotta mundial. N' eles, pol-o mesmo, dificilmente podería donarse o arrepentimento. Lixados como están por todos os prexulzos e por todos os convenzonalismos do novecentismo. E persistindo n' eles todo íse lastre absurdo e nocento como agardar unha paz xusta, *pra in eternum*, de aqueles homes que solo serviron, cando non pra fomentar guerras pra preparalas? Cándido e mol cándido sería, pois, sur ór propósitos d'enmenda en homes que, ó fin e ó cabo, son fillos do seu meío e do seu ambiente. Sin que se poida descoñecer de que se teña donado, coá paz que se prepara, un gran paso adiante no camiño da paz universal, forzosamente hay que convir en que o mundo da post guerra ten de sere mol pouco diferente o que denantes víñan existindo.

Pensar en que se poida establecer unha paz sólida, firme, duradela antramentras hexa

pobos incompreto, esnaquizados por obra de rapifias imperialistas; ou ben, agriloados, fillos de liberdade, apreixos baixo a pouta esmagar te d'unha «strana hexamonia, é pensar en quimelras. A paz solo podera reinar e sere algo verdadeiro, algo terminante, cando ningunha patria se hache desintegrada y, en troques, cando todas se atopen compretas e sin irredentismos trastornadores. Estonces si que a Liga das Nazóns poderá sere un fi-lto real, tanxibre; algo común a todos e pra todos os pobos; sin elscrulvismos, que sempre levan dentro de sí o xérmen de futuras discordias, e con aquela amplitude de miras que encerran todos os pensamentos capitaes. Máis pra que todo iso poida chegar, do único xeito que terá de chegare; cóntese conque chegará, será facendo por que nin o máis pequeno preito nazionalista fique sin liquidar. Elsi, solo elsi, o pantasma da guerra terá de desaparecer pra sempre, e, sobor do mundo, erguerase de xeito definitivo a soma proteutora d'unha paz perpétua e universal na que non se ouvíra máis estroncio qu' o das potentes maquinarias entoando o vibrante canto do traballo.

UN.

ENSAIOS

o inverno cativo

Xa se val o inverno;

x'á gris andurifia

á que cantou Bécquer

en versos divinos,

deixa ouvir seus trinos,

e de lonxes terras

ven a visitarnos

có noso contento:

¡x'á gris andurifia

anuncia o bñ tempo!

Xa se fol o inverno,

triste e cativo...;

x'ós páxaros voan

d'un lado pra outro

en busca de gramas

pra faguer seu nido;

x'ós arbos frolecen,

val sembrars' o millo;

¡x'ó sol alumea

nos eidos queridos!

Máis, ¡ay!, qu'outro inverno

logo s'aprouñma,

y-as froles d'os arbos

voltan a caerse,

y o sol, que da vida,

volve a esmorecerse;

eu xa sinto o frío

do inverno cativo,

pois xa o vento zoa

con furia e con brío,

que mesmo arripia

que mesmo da grima.

¡Vaise a andurifia...!;

pro como recordo

d'a súa visita

e d'o seu cañño

á nosa terrifia,

¡délxanos un nido!

XOSÉ BRAVO COLLAZO.

A Cruña, 3-919.

A GRAMÁTICA GALEGA

INCÓGNITA. DESFEITA

Señores Editores do "Compendio de Gramática Galega,

Presentes

Meus señores: Despóis de leer o artigo publicado na *Voz de Galicia* e firmado por F. M., e a resposta que vostedes lle dan, convenme acrarar:

1.º Que o "Compendio de gramática galega," está escrito por min, valéndome pra facelo, ademais de algunha práctica que teño na escritura do idioma galego, da "Gramática castellana," que me serviu para estudar sendo neno, na escola; d'unha "Gramática das escolas," (portuguesa) e da "Nova ortografía portuguesa."

2.º Que escribí o "Compendio de gramática galega," sin pretensións, como o proba o non firmado co meu nome, por xusgar que era un traballo necesario ou pol-o menos comenente, nestes tempos de rexurdimento galeguista, e

3.º Que o fixen en vista de que ninguén quería botar enriba de sí un traballo tan pouco grato e que, estaba seguro, habería de merecer censura dos eruditos, dos sabios que en todo buscan nada máis que os defectos, non para correxilos, senon pra teren o pracer de chantar os dentes nos homes de boa voluntá que, pese aos detractores, van facendo humildemente, modestamente, unha labor noble e fecunda.

De vostedes att.º s. s.

LEANDRO CARRÉ ALVARELLOS

A Cruña, Abril de 1919.

COMENTARIOS

As mesnadas impenitentes

Rebuldan de ledicia os "homes de orden," os cerebros fósiles, os espíritos troglodíticos, os que, en lugar de móllos, teñen estopa ou aserrín na testa... Rebuldan... Xa temos outro Goberno, un novo Goberno, e moitas xentes brincan d'alegría como nenos con zapatos novos. Nas mesnadas fósiles e impenitentes, capaces de levar á bancarrota o creto d'unha razón e ó abismo os destinos d'un Estado antes que resignarse a ser figuras ilustres na súa propia casa, dentro das paredes d'auríficas e diante a admiración agarimosa da familia, houbo unha movilización xeneral é, dende agora mesmo, a Patria está salvada...

A cousa non é de risa, pro n' esta Hispania deixada da man de Deus compre tomar en broma os negocios nacionaes. D'outra maneira sería perciso ter de cote as maus na cabeza e avergoñarse de vivir n'un meío político tan nocento e degradado.

Este novo Goberno é en primeiro termo, un insulto ós homes conscentes, un adraxa ás ideas e as modernas orientacións dos povos cultos.

¿Concebídes n'estes tempos un Goberno que teña, como o maurismo anacrónico, por ideas as vellas lañas d'un conservadurismo estéril e valeiro, sin contidos substanciaes, e por procedimentos as estúpidas pautas da autoridade a todo trance,—o mito hespañol d'autoridade!—a forza, a censura, a acción xudicial y-outras formas imbéciles e caducas, nas que tamén conculcra o dereito á repulsa os chamados liberaes?

¿Qué val a facer este Goberno de panlaguados, de homes de rebufo, emparentados por un nepotismo que desde o primeiro momento, si en Hespaña houbera vergoña (que na hay namentras non se demostre o contrario) deberan poñer en pe ás multitudes, ca protesta viril nos belzos e a santa indignación nas almas?

¿Durará este Goberno sete días? ¿Poderá soportalo un povo que non haxa perdido un derradeiro resto de dignidade e que teña conciencia de si mesmo?

¿Pode hoxe, dende 1917 (fal d'esto dous séculos) gobernar unha nación un partido amorfo, sin solucións de ningún xeito, feito por unhas homes que non teñen nozón da Europa e que viven catro centos anos retrasados?

Hespaña está xuzgada. Eu penso que estivo agardando estos días pra dar definitivamente, diante do mundo civilizado, a sensazón de que é un povo morto que renuncia ás nobres loitas do progreso e non quere ter siquera a vountade de vivir na sociedade dos verdadeiros homes.

Y-esa sensazón douna, abofé. Non perdades pois a esperanza. Iada sirve pra algo. Iada sirve pra dar d'un xeito tranquilo e delicado a sensazón da morte.

Pois... R. I. P.

Unha folga honrosa

A folga de telegrafistas e telefonistas foi o primeiro efecto da constitución do Gabinete maurista. (Sélpase que temos o señor Maura por un home serio, un home patriota, un home honrado; pro sin ideas pra-axeltar nestes tempos, cando a realidade reclama solucións radicaes, intellixentes e amplias). Esta folga non é ben vista por estos elementos, sóbor todo por aqueles que se sinten perxudicados n'os seus intereses. En efecto, ista folga acarrea sin dúbida moitos perxulcios. Pro é unha das folgas de mais nobre fundamento e mais xusta finalidade. E unha folga en nome da dinidade colectiva, da dinidade individual d'os telegrafistas e telefonistas. O motivo d'esta folga ten que ter o reifendo dos homes sereos e pulcros de conciencia: O señor Cierva—esa antigualla que é unha afronta da política europea—aldraxou os folguistas fal un ano, tratándoos como soyo se trata a criminaes. Non podían facer outra cousa n-esta ocasión en que o señor Maura mostra actuar baixo a fatalidade da impenitencia, nomeando ministros a quen os homes cultos e libres repudían como se repudía a un bicho dañino.

¿Ou é que tratándose de honore hai en Es-

paña castas privilexiadas que soyo elas poden invocalo, monopolizándoo?

Algunhas persoas preguntan qué é o que queren os folguistas. ¿Parécelles pouco? ¿O sempre unha loita social ou política ten de ter un móvil económico, materialista, ten de ser por carto de mais ou carto de menos?

Repáren en esto os homes que teñen cabeza e pensan, que teñen corazón e sluten:

Un crimen sin nome

Andan por esta cidade da Cruña, comendo mondas de laranxa pol-as rúas pra non morren de fame, uns cantos nenños botados de Madrid pol-as autoridades (?) d'aquela vila. Meteron no tren ós pequeniños, como quen recluta cans n'un vagón e aquí chegaron orfos de amparo, con roupifias raídas e sin pan que comer.

¿Pensades que esto tamén ocorre n'un país salvaxe, antre tribus primitivas e bárbaras? Non. Isto ocorre en Hespaña, soyo en Hespaña.

Estas son as solucións que os gobernantes centrais teñen pra os problemas nacionais.

Con eses nenos viñeron tamén, como farrapos arrexados a unha esterqueira, uns vellifios que foron arricados dos seus fogares, que non teñen pan nin abrigo e que piden tamén esmola por estas rúas.

Perdoade. Pro esto non queremos comentalo. Con soyo decillo, abonda. Comentádeo vos, homes de ben, homes de piedade, homes cristianos, homes de vergoña...

PÍO DE BREGÁN.

CANTO D'UN NENO

Cando a tí, nena, me acérco,
para falarche d'amor
e vexo que non me queres,
fuxo con fonda afillción.

Entro no bosque chorando,
e vago baixo o verdor,
que querendo consolarme
canta unha xorda canción.

O regacho cristalíño
murmula con crara voz,
e quer calmar miña pena...
pero m'a deixa peor.

Antre os árboes, docemente,
canta o belo reiseñor,
l-os seus cantos son tan tristes
que fireum'o corazón.

E así sen topar un sitio
donde calme o meu delor,
vou morrendo pouco a pouco...
pouco a pouco a tumba vou.

ALVARO CEBREIRO.

DO ÍNTIMO

Foi n'unha rúa céntrica da nosa cidade.
N'unha fenestra, olláse unha bandeira
galega e no meio o sagro símbolo das Irmandades.

Unha fouce sanguíñenta...

Dous pollos bien pasan.

—No mires eso; son cosas de los de la fala; ¿no ves la hoz?

E fixeron un xesto de disgusto.

¡Malpocados! Teñenlle medo; mais un medo inconsciente.

Si eles foran capaces de pensaren, lembraríanse de que son rapaces *distinguidos*.

E por se distinguiren, faláron denantes que ninguén, e siguen falando, a lingua imposta.

Eu tamén teño lle medo; mais un medo conscente.

Levó connigo o pecado d'orixen.

O pecado de ser nado na vila qu'es-quenceu á aldeia.

Teño lle medo i-en por iso...

Agardo o dia en qu'a fouce deixe de ser un motivo decorativo e brile com'un sol de redenzon nas mas callosas dos labregos.

¡Dia da fouce! ¡Eu agárdotel!

Ainda qu'eu sexa a primeira das tuas victimas...

UN IRMÁN.

A Cruña.

A rebeldía xusta

Do notable libro que tan xustas gabanzas ven conquerindo—e que os críticos poñen moito alto—; d'ese honrado e valente libro *A Voz da Raza*, (Idearium d'un aldeán), do cultísimo escritor D. Leandro Pita, collemos iste anaco:

“Advirtese no campo galego arlitante pasividade ante a adoltada indiferenza do poder central. O aldeán fai esquecemento da sua libertá, renuncia a autuación da vountade, na testa leva imprentado o inri “sustine et abstine... Sófrese pol-o irremediabre, pero é cobardía padecere sen protesta o aldraxe do tirán, a tralla do cacique; e non a conciencia, o instinto, ten d'armar a man que devolva o aldraxe e a tralla. Mais o labrego fixo voto de sometimento vergoñoso; ergue os brazos en sinal de vencimentos, os seus ollos están abafados, seus belzos non deltan a protesta mais miuda... E un día, no irto cume do Calvario, oiuse unha voz que interrogaba: Sñiore ¿porqué me tes abandonado?,” E a voz que interrogaba era a voz do Nazareno, era a voz d'un Deus. E o labrego aferrollado, abafado, escarnecido, inda se non atreve a interrogare o verdugo: “¿Porque m'asovallas?,”

Emporiso, estes homes do campo que surden estoicos, sereos, ante a luxustiza que os abafa, levan dentro a rebeldía; non'a espresan porque tremen, e tremen o cacique porque non queren ouviren a palabra do filósofo: “Tomámol-a ousadía por sinal de forza; por iso nos acobarda... O tirán non dispon d'outra

forza que a da liberquería, vive do medo alleo; o cimento do poderío de seu é d'area. O domadore ensina á fera enxulada o ferro candente, e a fera trema; pero un día surde o instinto carniceiro da fera, e o domador é esnaquizado, e o ferro candente escribe o epitafio do seu poderío fuchoso. D'este xeito o tirán mostra coma embrema do terror a tralla das sete candas que se chamán contribucións, pleitos, influencias... Pero se un día o aldeán rachase as cadeas que agrilloan as súas rebeldivas, o cacique, coma o domeador, tería de ser esnaquizado, e aquela tralla, tamén coma o ferro candente, escribiría o epitafio d'unha tiranía cativa e rufia.

Elquí veñen axeltadas as palabras de Balmes: "Moltos homes eisaxeran as súas forzas; pero tamén hai nos que as non conecen; qué fortuna para eles e para os mais, se houbera quen as revelase.. E o cacique quen eisaxera as súas forzas y-é o aldeán o que lloira o poder de que pode dispór; e bon será qu'eses homes, qu'erguen os brazos en sinal de vencimento, ouzan a voz que fala d'unha santa rebeldía honrada que é o berro da diñidade ferida, da libertá encadeada, da concencia apreixada.

Fomentar a sumisión aldeán é pechar as válvulas d'expansión, evitadoras do estoupamento. Cinco séculos pasano dende que o labrego galego se tivo rebelado contra do caciquismo d'antano, o feudalismo, e dende entón véñse domñando o labrego con máa de ferro, someténdoo, escravizándoo. Cinco centos d'anos leva sufrindo homillacións e despezos; en tan longo tempo non ceibou unha maldición, non protestou, coma deben protestar os asovallados; humillacións e despezos veñen acugulando d'indinación o campo galego... e as válvulas apertadas síguen.

O labrego catalán redimíuse o berro de "Els Segadors,... Na campia galega xa s'escoltan unhos ecos que repten: "Os tempos son chegados,....

LEANDRO PITA SÁNCHEZ-BOADO.

Páxina escolleita

EPÍSTOLA AXEITADA

A madame S. A.

París, Febreiro.

Miña cara amiga: O español chámase don Ramón Covarrubia, mora no Pasage Saulnier, 12, e como é aragonés, e pol-o mesmo sobrio, coido que con dez francos por lección contentarase amplemente. Mais si o seu fillo xa sabe o castelan necesario pra enxerguer os *Romanceiros*, o *D. Quixote*, algunhos dos "Picarescos", vinte páxinas de Quevedo, duas comedias de Lope de Vega, unha que outra novela de Galdós, qu'e todo canto abonda ler na literatura de España. ¿Pra que desexa a miña sensata amiga que ele pronuncie lse castelan que sabe cō acento, o sabor e o sal de un madrilleño nascido nas veras pedras da calle Malor? ¿Val eisi o doce Raul desperdizar o

tempo que a Sociedade lle marcou pra adequirir ideías e noções (e a Sociedade a un rapaz da sua fortuna, do seu nome e da sua beleza, apenas concede, pra lse abastecimento intelectual, sete anos, dos once ós dezoito) en qué? No luxo de apurare até unha perfección esaxerada, e superflua; o mero instrumento de adquirir noções e ideías. Porque as línguas, miña boa amiga, son difficilmente instrumentos de saber como instrumentos de labranza. Consumire enerxía e vida no aprendizaxe de pronuncialas tan xenina e puramente que pareza que se nasceu dentro de cada unha d'elas, e que por meio de cada unha se pediu o primeiro pan e a primeira auga da vida, é facer como labrego, que en vez de contentárese, pra caval-a terra, con un ferro sempre introducido nun pau sempre, se aplicase, durante os meses en que a horta ten de sere traballada, a embutir emblemas no ferro e a esculpire follas e follaxens ó longo do pau. Con un hortelan eisi, tan mñudamente atafegado en fermoseare e perfeizoare a enxada, ¿cómo estarían agora, miña señora, os seus pomares da Touraine?

Un home solo debe falar, con impecavel seguranza e pureza, a lingua da sua terra: todas as outras as debe falare mal, orgulosamente mal, con aquele acento chato e falso que denuncia logo o estranxeiro. Na lingua verdadeiramente reside a nazonalidade, e quen val poseendo con crescente perfección os idiomas da Europa, val gradualmente sufrindo unha desnazonalizazón. Non hai xa pra ele o especial e escrusivo encanto da *jala materna* coas suas influenzas afectivas, que o envolven, o illan das outras razas; e o cosmopolitismo do Verbo irremediavelmente lle da o cosmopolitismo do caracter. Por iso o poliglota endexamais é patriota. Con cada idioma alleo que asimila, intraducenselle no organismo moral modos alleos de pensar, modos alleos de sentir. O seu patriotismo desaparece esvaldo en estranxeirismo. *Rue de Rivoli, calle de Alcalá, Regent Street, Wilhem Strasse*, qué lle importa? Todas son rúas de pedra ou de asfalto. En todas a fala ambiente lle ofrece un elemento natural e conxénere onde o seu espírito se move libremente, espontaneamente, sen titubeos, sen rozamentos. E como pol-o Verbo, qu'é o lastramento esencial da fusión humana, se pode fundire con todas, en todas sinte e aceita unha Patria.

Por outro lado, o esforzo continuo de un home pra espresárese, con xenina l-esacta propiedade de construción e de acento, en idiomas estranos—Isto é, o esforzo pra confundirse con xentes estranas no qu'elas teñen d'esenzalmente característico, o Verbo—apaga n-ele toda a individualidade nativa. Ao fin dos anos lse habilidoso, que chegou a falar ausolutamente ben outras línguas ademais da sua, perdeu toda a orixinalidade d'esprito, porque as suas ideías forzosamente deben ter a natureza lncaracterística e neutra que lles permita sere indiferentemente adaptadas as línguas mais opostas en caracter e xenio. Deben, de feito, sere como aqueles "corpos de pobre", de que tan tristeiramente fala o povo, "que caben ben na roupa de toda a xente."

Ademais de iso o propósito de pronunciar con perfección línguas estranxeiras constitue un lamentavel servillismo pra cō estranxeiro. Hai ahí, diante d'ele, como o desexo servill de *non sermos nós mesmos*, de nos fundirmos n-ele, no qu'ele ten de mais seu, de mais propio, o vocábulo. Logo isto é unha abdicazón de dignidade nazonal. Non, miña señora! Falemos nobremente mal, patrióticamente mal, as línguas dos outros! Mesmo porque os estranxeiros o poliglota sō inspira desconfianza,

como sér que non tea raíces nen lar estavel; sér que rola a través das nazonalidades alleas, sucesivamente se disfrazá n-elas, e intenta unha instalazón de vida en todas porque non é tolerado por nengunha. En efecto, se a miña amiga recorre a Giceta dos Tribunales ollará que o perfeito poliglottismo é un instrumento de outa *escroquerie*.

Elquí está como, levado pol-o dilettantismo das ideas, en vez d'unha direción eu lle suministro un tratado... Que a miña locuacidade a faga pol-o menos sorrir, pensar, l-economizar o noso Raul o traballo horrível de pronunciar: *¡Viva la gracia!* e *¡Benditos sean tus ojos!* esactísimamente como se vivira n-unha esquina da *Puerta del Sol*, con unha capa de bandas de velludo, chupando o cigarro de Lazzillo. Isto emporiso non impide que se utilicen os servizos de D. Ramón. Ele, ademais de zorrillista, é guitarrista; e pode substituir as leccións na lingua de Quevedo por leccións na guitarra de Almaguiva. O seu lloido Raul ganará eisi unha nova facultade de espresar: a facultade d'espresare emozón por meio de cordas de aramio. E iste don é excelente! Convén mais na mocidade, e o mesmo na velez, saber por meio das catro cordas d'unha vida, desafogar a alma das cousas confusas e seu nome que n-ela alqueirean, que poder, a través das hospedeirías do mundo, reclamar con perfección o pan e o queixo en sueco, holandés, grego, búlgaro e polaco.

¿E será realmente indispensable o mesmo pra provér, a través do mundo, istas necesidades vitales d'andorga e alma, o trillar, durante anos pol-a man dura dos mestres "os descampados é atolladeros das gramáticas e pronuncias", como decía o velho Milton? Eu tiven unha admiravel tia que falaba únicamente o portugués: (ou denantes o misfeto) e que recorreu toda Europa con desafogo e comodidade. Ista sñora, risonha mais dispéptica, comía simplemente ovos, que solo conecía e solo comprendía baixo o seu nome nazonal e vernacular de *ovos*. Pra ela *huevos*, *œuf* *eggs*, *das ei* eran sons da Natureza bruta, pouco diferenciables do cantar das arrans, ou d'un estalar de madeira. Pois cando en Londres, en Berlín, en París, en Moscú, desexaba os seus ovos, ista espedita sñora chamaba o fámulo do hotel, cravava n-ele os ollos agudos e ben intelixibres; agachábase gravemente sobor do tapete, limitaba cō rebolar dentro das salas infladas unha galifa choca, e berraba *ki-ki-ri-ki-ki-kó-kó-ri-kó! kó-ró-kó-kó!* Eudexamais, en cibdade ou rexión intelixente do Unverso, miña tia deixou de comel-os seus ovos, e superiormente frescos!

Bico as suas mans, benévola amiga

FRADIQUE.

(De «A correspondenza de Fradique Méndez de Eça de Queiroz».)

FLAMENQUISMO MARCIAL

Cousas para rirmonos

Vosoutros coidábades que samente en Sevilla e nos mais povos d'Andalucía estilábase iso das saetas ó Nazareno e á Virxe, cando as procesións da Semana Santa. Pois estábades na horta, abofé.

Tamén en Galicia escomezan a ceibarse. E de certo amiguñitos.

Foi en Pontevedra. Saiu naquela vila coma de costume a procesión do enterro. E cata que tal... Cando ninguén pensaba n'elo arrin-

case un artilleiro por peteneras na rua, logo de facer parar a comitiva relixiosa. Có rós ladeado, cóos brazos en xarras, ¡ai!.. ¡ai!.. ¡ai!.. Cantou por tod'o alto. N'outros lugares da vila, outros soldados d'artillería fixeron o mesmo. E houbo saetas para tódol-os gustos. ¡En Pontevedra, señores! ¡E as xentes entusiasmadas, xa ora!

Vede si progresamos ou non. Cando hastra en Andalucía ríjan as xentes c'o flamenquismo, os pontevedreses, gracias a nova guarnición d'artillería que lles caíu en sorte, sintense flamencos á maior gloria de Nosa Señor e de Nosa Señora.

Aquelas cántigas do Rei Sabio á Virxe, en Pontevedra resultarían cursis. ¡Feitas en galego!

Pero as saetas dos artilleiros, de rós ladeado e de brazos en xarra; as saetas d'esos fillos de Marte que volven tolas as meniñas nos xardís...

¿Qué vos parece, galeguistas?

CASTELAO E ASOREY

A primeira gran escultura galega

Cando deixou Castelao o automove que o truxo dende Santiago á Cruña para asistir ó estreno da farsada de Cabanillas, vimolo portar un paquete de moito bulto, que tiña a silueta d'unha nena. Castelao, eisi, asemellábase a San Cristobo.

Quixo ir dereito d'ende o automove á «Irmandade». ¿Qué l'importaba o pó do viaxe. Traguía—dixo—unha sagra ofrenda; desexaba amostrala de camiño.

E fumos á «Irmandade». Rachou alí unhos papés e apareceu diante dos nosos ollos unha xoya do arte escultórico. Unha picariña que mesmo parece de carne e óso; unha sinxela meniña aldeán que coidase vai escomezar a falare. Tod'o poema tristeiro da muller labrega que non ten xuventude; que pasa da infancia a maturidade sin ir apenas á escola, porque ten que apañar o molime no monte, alindal-as vacas e atender ós traballos da chouza, sirvindo hastra de naiçña dos seus irmáns pequenos... Nos ollos azús, no xesto da fronte, na expresión enteira da faciana con córes de cereixa, da rapaciña, refréxase aquilo e moito mais aínda. E cariña de nena onde hai xa algo de vellez. Leva o pano típico na cabeza, un pano roxo e fforeado. Ten o corpo deformado polo traxe d'avóia que s'estila na montana. E entre as manciñas do traballo, gordas, fortes e con oquiños nos artexos acariña unha cruz das romaxes.

Toda a escultura está tallada n'un tronco de castiñeiro. E a cór do traxe é a mesma da madeira.

—¿Non vos gusta?—preguntaba Castelao cheo de nobre entusiasmo artístico. Pois veredes: cheguei ó taller d'Asorey, atopeime con isa obra sua que eu non conecía, e tolo de contento, leveina para o hotel onde tod'a noite estiven sin dormir ollándoa con fondo agarimo. E trúxena á Cruña, para que poidan admirala tódol-os cruñeses. E sin dúbida a primeira escultura galega. Eu quixera que fixese o mesmo "ruído", eiquí que a famosa de Xulio Antonio en Madri ¿sabedes? Agora—concluiu Castelao—poderánse decatar as xentes nosas do grande e xenial que é Asorey.

Nós pensamos, coma o ilustre caricaturista, que, n'efeuto, Asorey, ese rapaz tan simpático e modesto, é un escultor enorme; o escultor galego por antonomasia. E que tería de ser un crime de lesa patriotismo non apoyalo e axudalo para que chegue ó cume da gloria.

Agora é cando hai que pensar que primeiro que homenaxes ós estranos, temos que facerllos ós nosos.

A picariña de Asorey, marca unha nova orientazón na escultura da Terra.

Asorey vai camiño de ser o millor escultor hespañol. ¡A nosa sinceira embora para o xenial artista!

INMORTALIDADE

Pol-a terrible Est'xia non cruzaron nin pasaron os váos do Aqueronte, que os infernos ruíns non se creáron pra o nevado petón do altivo monte.

Os tesouros do Olimpo despreciaron os dioses que en Galicia foron fonte da vida, e seus espíritos quedaron rebulindo nas luces do hourizante, tremando nos regatos bullangueros, marmulando nos bosques e nos mares e surrindo no azul do firmamento, irtas gandrás e vales feíteiros...

¡Que anda por campos, villas e lugares o morno sopro de inmortal alento!

GONZALO LÓPEZ ABENTE.

Xeito cidadán

José Ortega Gasset tivo un rasgo dino do seu vallimento e da sua cultura.

Coma se dixera que os empregados e funcionarios d'Instrucción Pública, aderíranse ó Goberno protestando contra dos telegrafistas e telefonistas, é o ilustre catedrático e escritor, publicou unha carta no "Sol", na que manifesta que simpatiza c'os folguistas por teren estes a razón no pleito que sosteñen c'o "archiantipopular Lacierva".

¡Ben por Ortega Gasset! Coma él pensamos nós. Unha folga do dindade profesional—a pri-

meira quizais que se non basa no desexo de milloras materias—contra un Goberno homoxeneo e de xeito reaccionario que contrasta con tódol-os mais do mundo na hora actual, ¿a quén que no seña parvo pode parecerlle absurda?

Vexan—xa que d'esto falamos—o que teñen que agradecerlles telegrafistas e telefonistas ós xornás cruñeses...

Unhos apuntes

Os nazonalistas coidan necesario, que n estes momentos endemal críticos, en que se está tecendo na preparac'ón da paz y-en que se está acercando o comenzo da loita económica que lles agarda librar ás xeneracións veñideiras, traballen todol-os galegos sin distinción algunha pol-a grandeza moral e material de Galicia deixando á outra veira os vellos rencores e sectarismos e non esquecendo qu'a terra agarda que cada galego cumpra c'o seu deber.

Os nazonalistas como forman parte d'esas correntes de opinión a quenes, os resortes que move un poder clandestino, deixaron sin representación política, alcóatranse imposibilitado pr'actuar nos organismos representados do país, e pol-o tanto non lles queda outro recurso que autuar nos mítins, nos ateneos, etc. y es'ór ás xentes as suas opinións, si é que queren qu'ó día de mañán non se lles poida acusar de complicidade, pol-a sua boca calada, ncs desastres a que leven o país as intrigas do poder clandestino e cativoiro que fai tempo nos arrempuca camiño d'un azazo.

Eisí que porcatándose d'esto os que candelan o bebido idelal do nazonalismo galego, procuran espór lispidamente e sin adalías retóricas o seu xeito de ver os problemas económicos-sociales do país galego deica que non haxa un solo galego que non poida alegar o seu esquecemento, y-esto fano non ce'á intención de parardolts e de monopolizar un idelal, senón có propósito de garantir a nosa terra dos males do centralismo administrativo, que como dixo Luís Blanc é o despotismo, e despertar o civismo do pobo y-arrenegar os males do egoísmo por meio da eixaltac'ón do sentimento nazonal que anfia no espírito do pobo galego.

Iste traballo que parés tan levadeiro require unha pacencia verdadeiramente heródica y unha fé sin límites na causa (causa que non se presta a todol-os espíritos), pol os nazonalistas teñen que loitar contr'os axitadores profesionales e cóos plutócratas demagogos, contr'os asalariados do caciquismo y-os comanditarios de certos negocios porcos. Por outra parte tamén teñen que loitar contr'os apóstoles da política vella e descretada que soíu di: "quitate í pra póim'eu", contr'os defensores da cencia palrotelra a tres cadeas, d'esa cencia que ten de todo menos da realidade, y-o qu'é mais deloroso, contr'os que, despois de haberse queimado os ollos estudando a Galicia, combátennos pol-o feito de adiantarnos a poñer ó descuberto a viva realidade galega.

ARTURO NOGUEROL.

Peneirando...

Xatimño Andurriña arremeteu fai poucas datas no noxento xornal "A. B. C.", contra da "Academia Gallega". "La Voz de Galicia", salu a defensa da nomeada entidade con un artigo insulso, probe, fallo de valentía como todo o que se di no xornal cruñés. Antre outras cousas chámase a Xatimño culto e estimado amigo... Iste dato fala d'abondo do que a tal defensa é.

A nós solo se nos ocorre como comentario axeltado unha frase castalán que, pra que sexa mais axeltada aínda, pra que non perda nada do seu valor, empregámola sen traducción. É a seguinte:

¡Que amigos tienes Benito!

II II II

Asorey, o xenialísimo escultor galego, fixo unha obra mestra, reveladora d'un sentimento estético galegulista fortísimo, cicals único. Trátase d'unha *picariña* tallada n-un bloque de castiñeiro e na que alenta toda a fonda traxedia das nosas nenas, feitas vellas sen sere endexmais novas.

E o modelo único de *picariña* que se podería atopar nas campás e montañas da patria; n-unhas e outras non se podería atopar mais neníña qu'esa: a que fixo n-un acerto insuperable Asorey.

Mais, en troques, ¿cantos "picariños", se non alcontrarian na nosa Terra? De buscárense modelos atoparíanse pra todol-os gustos, condicións e crases. Serían innumerables como os mártires de Zaragoza. Elí é a nosa terra de fecunda en *picaros picariños e picaróns*,

II II II

Despois do estreno ruidosísimo de "A man de Santíño", coidabín os veciños da Cruña qu'iba a tere lugar a representazón de "A man do Santíño". A non aceptazón do goberno civil da provincia pol-o señor Crespo de Lara impldeu qu'aquela representazón se efeutuase.

Que dór...

II II II

Estamos apafiados na Cruña... Coma quen

di, sin alcalde e sin gobernador. Acefalos no senso da autoridade. E isto despois de termos feita auga a boca c'o anuncio da chegada do Sr. Crespo de Lara.

¡Al, si viñera o señor Crespo de Lara! O problema das subsistencias deixari de ser problema. Cada un cidadán da Cruña, tería un xamón por barba. Chovería cando conviñese. Faría sol cando nos petara. Os acaparadores trocaríanse en anxos.

Disgracia boa, aboíé, que o Sr. Crespo de Lara, este home tan grande coma Josué, tivera a cativa ocorrencia de sentirse *idóneo*...

II II II

O Sr. Acuña, que é un home mol culto e mol dos nosos tempos, publicou n'un xornal da Cruña un artigo no que di verdades coma puños acerca do "Instituto d'Estudo galegos".

Ven a sintelzarse o seu autorizado artigo n'estas verbas; que aquel Instituto é un conto pechado no que uns cantos fachendosos que cubizan soa, fan que fan, pensando quizais mais no provelto propio que nos problemas galegos.

O Sr. Acuña dou no cravo.

¡Canto nos obrigan a rir os sabios de Grecia do Instituto picoretelol!

Tipográfica Obrera.—Socorro, 3.

LA MODERNISTA

GRAN SALÓN DE BARBEIRIA

— DE —

RAMOSEACEA

— San Andrés 94.-1.º — A CRUÑA

Establecemento de primeiro orde, dotado de estufa de desinfección e todol-os aparatos higiénicos. Especialidade en lavabos de cabezas, lociós e fricciós de todas clases.

Nota: N'este establecemento atopará o público un servizo permanente a cárgo dos seus propietarios, antigos dependentes das máis importantes peluquerías, desta capital.

Farmacia Europea

— DE —

López Abente

REAL, 55

A millor surtida da Cruña e un dos establecimentos da sua crase que mais honran a Galicia. Montada con arrego ós derradeiros adiantos.

SASTRERÍA

DE

AMBROSIO GUDE

RUA REAL, 59-1.º

N-este acreditado establecemento, que conta co'a clientela mais elegante da Cruña, fánse traxes á medida, uniformes militares e demais prendas de vestir.

Todo con arrego á derradeira moda.

SASTRERIA

— DE —

EMILIO MUÑIZ

¡TRAXES ULTIMA NOVEDÁ!

N'este acreditado establecemento fánse traxes á medida con arrego á última moda e a prezos económicos.

ESMERO E PRONTITÚ

CONTA CON BOA CLIENTELA

CABALLEROS, 116, BAIXO

A CRUÑA

False cárrago de todas cras de traballos gráficos, en imprenta, litografía e fotograbado, así coma sellos de caucho

A Papeleira Galega

FÁBRICA DE BOLSAS DE PAPEL
DE TODAS CRAS

BARREIRA, 7

FOTOGABADO

A CRUÑA

Teléf. 434

Os viños e coñas millores

son os qu'elsporta a casa de PEDRO DOMECQ, de Xerez da Fronteira, fundada en 1737. A casa máis antiga de Xerez.

O vermouh más selecto

de mundial e reconocida sona é o ZINZANO (Torino).

O Anís do Mono

é un einspréndido licore sin rival

Pra viños de mesa

non hal outros com'ós dos cosecheiros esportadores Sres. R. LÓPEZ DE HEREDIA (Haro). Casa central: Pazo da Equitativa.—MADRID.

REPRESENTANTE EISCRUSIVO: (matriculado) de todas istas marcas

José C. Juncosa

Galera, 39 é 41-2.º piso.—A CRUÑA

FRÁBICA MECÁNICA

::: DE CALZADO :::

— DE —

ANXEL SENRA**RÚA XUAN FLÓREZ****Depósito: Cantón Grande, 15
A CRUÑA****LEUTORES:**

Quen queira ter un traxe bóo e xeltoso, e que lle coste pouco diñeiro, qu'ó faga na xastaría de

Xosé Varela

CIRCO, 16 - BAIXO — VIGO

HOTEL CONTINENTAL

Castelar, 8 e Olmos, 28

O MELLOR SERVIZO

— DE —

M. Losada Prado

A CRUÑA

Obras de Leandro Carré**Contos e diálogos, 60 céntimos.****Tolerías, 50 céntimos.**

Pedilas nas boas librerías, ou ao seu autor, San Roque, 6, 2.º, enviando 25 céntimos mais para seren remitidas por correo certificado.

GRAN FONDA**Las Cuatro Naciones**

San Andrés, 102.—A CRUÑA

O novo dono d'ista fonda, no seu deselo de mellorar o trato aos señores viaxeiros, fixo grandes reformas.

Xántase ben, e os precios están ó alcance de todos.

H. LA PALOMA

— DE —

Ramón Morandeira

Este espréndido establecemento, situado no no mais céntricos da poboación, axeitado á outura dos millores da súa cras, conta con espazosas e aireadas habitazons, boa e abundante mesa, un servizo puntual e esmerado, e asistencia facultativa pol-o enxebre e renomado doutor A. Otero.

Fonte de San Antón, 20 — Santiago

Abonos Químicos Mineraes**Cementos, Sulfato de cobre, Azufres, Caldo bordelés ROUCH**

Rexenerador ROSTTAM pra os animaes debiles, pra que as gallinas poñan mais ovos, etcétera.

Pídanse prezos e condizós a

Fernández, Fano y C.^a—A CRUÑA**Consultorio Médico-Quirúrxico****J. Lastres****Consulta e tratamento d'as enfermidades en general**

ESPECIALIDADES

Piel, (incruso cáncer, lepra, lupus, e úlceras atónicas) — Peito, Estómago, Anemia Reumatismo, Artritis deformantes, Neuralgias, Arterio-esclorosis, Parálisis

Electroterapia, Aeroterapia, Seroterapia, Análisis

RAYOS X

Gabinete Isioterápico: Consultas de 10 a 12 Tratamentos e prezos a horas convencionaes. Non se fai asistencia aos fogares.

Praza d'Ourense, 2-1.º (esquiña a Picavía)

A CRUÑA

VIÑOS FINOS**RIOXA - MEDOC**

Felipe Ugalde - Haro

Concesionario en Galicia:

WALDO LOSADA - A CRUÑA

a nome de quen deben vir os pedidos da Rexión

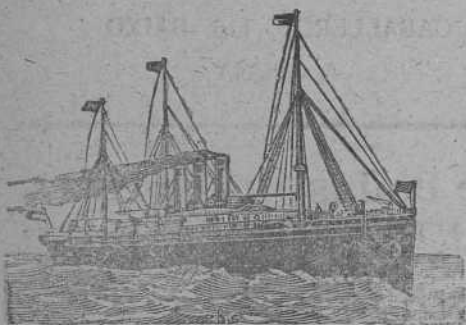
Gran H. Universal

Rúa da Reina (da Raiña), 21—LUGO

O MÁIS NOVO E O MILLOR

Ten carto de baño moderno. Dispón de teléfono (núm. 116) e de coche da casa pra todol-os trens.

O GRAN H. UNIVERSAL merece ser visitado

COMPAGNIE GENERALE TRASATLANTIQUE**VAPORES CORREOS DE GRAN VELOCIDADE****Servicios directo desde o porto da Cruña****LINEA DE HABANA A VERACRUS**

Prezo en terceira á Habana.
Veracrús

Ptas. 298'60
313'60

Facilitanse billetes de ferrocarril da Habana a Santiago de Cuba pol-o prezo de Ptas. 35.

Os emigrantes e todol-os equipaxes, son levados a bordo por conta da Compañía.

Para toda clás d'informos sóbor de datas de saída, prezos do paxase e tipos de flete, dirixirse ó seu Consignatario

D. Nicandro Fariña**Rúa de Compostela, esquina á Praza de Lugo**

NOTA.—Quedan sin feito total-as tarxetas de visita, pois non se deixa entrare a bordo.